

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Кафедра	Монументальний живопис	Рік навчання	4
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Нормативна
Спеціальність	023 Образотворче мистецтво	Семестри	8

ХУДОЖНІЙ ВІТРАЖ

Семестр 8 (зима-весна 2025)

27 січня — 10 травня

Викладачі	Радомський М.Т., PhD (канд. мистецтвознавства) Доц. кафедри «САМЖ»
E-mail	radomsky.nikolai@ksada.org radomskynikolai@gmail.com
Заняття	Семестр 8 (осінь-зима 2024) 4-й рік навчання; ОПП «СТРИТ-АРТ І МОНУМЕНТАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО»; (4 год. на тиждень) За розкладом, онлайн заняття у Zoom та / або Google Meet
Консультації	2 години за семестр (дата проведення узгоджується з групою і повідомляється студентам заздалегідь)
Адреса	майстерня 104 (вітражу), поверх -1, корпус 2, вул. Мистецтв 8
Телефон	+38(050) 619 2233

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Заняття он-лайн в зумі є офіційним каналом комунікації з викладачем .

Посилання на зум: **Пн.. Худ. Вітраж** ММСЖ 21-1 **с 10-45 до 14-35** прот. 4 год.

Ідент. 869 9629 3665

Код. m8wFdD

<https://us05web.zoom.us/j/86996293665?pwd=9jbkGF2P2UlmvdA44Fk4ToTHBG4ndK.1>Посилання на зум: **Ср.. Худ. Вітраж** ММСЖ 21-2 **с 09-00 до 12-20** прот. 4 год.

Ідент. 860 8174 1155

Код. 4Ta6ji

<https://us05web.zoom.us/j/86081741155?pwd=bEPglTZs41enfFdAyMV79T8Q1JrC6V.1>**ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ**

Дисципліна «Художній вітраж» має обов'язкові передумови для вивчення. Це дисципліни «Рисунок», «Академічний живопис», «Загальний курс композиції», «Кольорознавство». Вони дозволяють студентам орієнтуватись у питаннях початкової фахової термінології, отримати початкові навички зображення на площині форм і об'єктів. Обов'язковим є достатній рівень знань і компетенції з композиції і формотворення, що дозволить користуватись базовими принципами створення гармонійних зображень і дозволить інтерпретувати реальний об'єкт у декоративну площину.

Упродовж курсу студент отримує повну підтримку при опрацюванні матеріалу дисципліни та підготовки її практичної/методичної стратегії. Якщо студент не отримав

достатню попередню профільну підготовку, перед початком вивчення дисципліни він має отримати додаткові теми для опрацювання матеріалу, пов'язаного з загальною тематикою курсу, для ознайомлення та навчання.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Методичні рекомендації з дисципліни «Художній вітраж» для студентів 4 курсу САМЖ у 7-8 семестрі денного відділення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Спеціальності: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Освітньо-професійна програма «Монументальний живопис». Харків, ХДАДМ; укл. М. Т. Радомський. Харків, 2024. 39с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчально-інформаційні матеріали, актуальні розробки в галузі вітражу, дані про авторів, вітражні школи, творчі групи, можна переглянути в мережі Інтернет. Відповідні посилання можуть надаватись викладачем за проханням студента після закінчення практичного заняття, або під час безпосередньої роботи над певним завданням.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет, папір для ескізування, прозора калька для шаблонів, щільний папір для картонів, чорний маркер, олівець, акварельні фарби. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word, Corel Draw, Photoshop.

Спеціальний робочий одяг, рукавиці, захисні окуляри, захисна маска.

Скло прозоре і кольорове, різних кольорів, кольорові фарби для скла, металевий двотавр-шинка для скла, олово для паювання, склоріз, ламачі для скла, паяльник та хімікати для паювання.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою курсу «Художній вітраж» є підготовка студентів до здійснення професійної і особистої творчої діяльності, формування у студента практичних навичок володіння декоративними техніками обробки скла, використання їх для створення вітражів; формування вміння поєднувати комплекс знань з технології класичних та сучасних вітражів і вивчення різноманітних засобів створення монументального твору техніками вітражу з метою подальшого самостійного вирішення відповідних завдань. Формування умінь застосування навичок та знань отриманих з курсу «Художній вітраж» для вільного втілення свого творчого задуму.

- **Основними завданнями вивчення дисципліни є:** сформувати у студентів стійку мотивацію до вивчення дисципліни та потребу в систематизованих знаннях в галузі монументального живопису, зокрема вітражу;
- практичне опанування студентами мистецьких техніки вітражу.
- сформувати практичні вміння й навички при роботі зі склом.
- вивчення різновидів та авторських манер застосування вітражу і супутніх матеріалів з кольорового скла у монументальному мистецтві,
- практичне опанування прийомів, виконання авторського монументальної роботи в

техніках вітраж.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- історію виникнення та розвитку техніки вітражу;
- назви інструментів та матеріалів, що використовуються в роботі в матеріалі вітраж;
- характерні особливості підготовчого етапу роботи в матеріалі – вітраж;
- методи створення зображення в техніках вітражу ;

вміти:

- створювати монументальні твори у основних (класичних) техніках; вітражу
- працювати з інструментами, матеріалами та обладнанням, які призначені для створення монументальних творів у основних (класичних) техніках; вітражу
- використовувати техніку вітраж для втілення авторських творчих задумів

мати навички:

- малювати з натури для збору підготовчого матеріалу для створення ескізів для вітражу;
- уміти вписувати вітраж в простір заданого архітектурного об'єкту;
- творчо підходити до розробки ескізів вітражу;
- досягати авторської неповторності в завершеній роботі.
- творчо підходити до оформлення робіт та організації експозиції.

Дисципліна забезпечує такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати і примножувати культурно-мистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК 1. Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

СК 3. Здатність формулювати цілі особистісного і професійного розвитку та умови їх досягнення, враховуючи тенденції розвитку галузі професійної діяльності, етапів професійного зростання та індивідуально-особистісних особливостей.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах за спеціалізаціями.

СК 5. Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу.

ПРН 2. Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН 6. Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН 18. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Художній вітраж» є практичним курсом, що надає майбутньому фахівцю комплекс знань і умінь володіння кольоровим склом при виконанні монументальних композицій на задану тему, призначений для практичної підготовки фахівця в галузі монументального живопису.

Курс «Художній вітраж» вивчає технологію виконання класичних та сучасних вітражів, Він дає змогу розширення професійних навиків побудови монументальних композицій.

У процесі вивчення курсу студенти опановують образотворчі засоби побудови художнього образу та вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань в техніках вітражу.

Згідно з навчальним планом професійного спрямування «САМЖ» дисципліну «Художній вітраж» студенти вивчають в осінньому семестрі на 4 курсі у обсязі 90 годин.

Контент дисципліни вміщує основи теоретичних напрацювань, технологічні прийоми порізки, розпису та фарбування скла, полірування, обпалювання, можливості використання вітражу з природнім або штучним освітленням, композиційні особливості творів вітражного мистецтва.

Після проходження курсу студент отримує знання щодо створення самостійних творів, уміння професійно аналізувати і вирішувати питання синтезу монументально-декоративних творів в архітектурі.

Дисципліна вивчається протягом весняного 8 семестра 4-го курсу (3 кредитів ECTS, 90 навчальних годин.) Всього дисципліна має 1 модуль та 7 тем.

Весняний семестр: 90 навчальних годин, 40 годин практичні заняття та 50 годин самостійні.

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Виконання творчого вітражу (портрет, пейзаж, натюрморт)

Тема 1. Вивчення і збір аналогів (25 аналогів тематичної декоративної композиції у кольорі на форматі А-4)

Тема 2. Ескізування щодо тематичної декоративної композиції (25 ескізів у кольорі на форматі А-4).

Тема 3. Структурування зібраного матеріалу у вигляді папки.

Тема 4. Виконання картону тематичної декоративної композиції в кольорі в заданному розмірі.

Тема 5. Різка скла. Порізка прозорого скла відповідно розмірам тематичної декоративної композиції.

Тема 6. Виконання чорної графіки тематичної декоративної композиції вітражними фарбами. Виконання кольорового розфарбування тематичної декоративної композиції (за потребою).

Тема 7. Вибір рами, оформлення виконаної тематичної декоративної композиції в раму. Підготовка до експонування.

РОЗКЛАД ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Год.	Рубіжний контроль	Деталі
1-тижн.	1	Вступна бесіда, практичні заняття	Вивчення і збір аналогів	4	Індивідуальні повідомлення	
2-3 тижн.	2	практичні заняття	Ескізування тематичної декоративної композиції	8	Індивідуальні повідомлення	
4-тижн.	3	практичні заняття	Структурування зібраного матеріалу у вигляді папки.		Індивідуальні повідомлення	
5-тижд.	4	практичні заняття	Виконання картону тематичної декоративної композиції в кольорі в заданному розмірі.	4	Модульна контрольна робота: презентація чорної графіки копії середньовічного вітражу вітражними фарбами	Колективне обговорення
6 тижд.	5	практичні заняття	Порізка скла, порізка прозорого скла відповідно розмірам тематичної декоративної композиції	4	Індивідуальні повідомлення	
7-8 тижд.	6	практичні заняття	Виконання чорної графіки тематичної декоративної композиції вітражними фарбами, виконання кольорового розфарбування тематичної декоративної композиції (за потребою).	8	Індивідуальні повідомлення	

9-10 тижд.	7	практичні заняття	Завершення творчого вітражу, вибір рами, оформлення виконаної тематичної декоративної композиції в раму. Підготовка до експонування	8	Індивідуальні повідомлення екзаменаційний перегляд	Колективне обговорення
------------	---	-------------------	---	---	--	------------------------

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом практичних занять. Самостійна робота студентів спрямована на закріплення тем практичних занять.

Програмою передбачається, що пропоноване практичне завдання – проектування творчого вітражу у кожного студента повинне мати оригінальне графічне, композиційне та пластичне вирішення. Крім того, можливе виконання додаткових власних композицій.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

При вивченні дисципліни «Художній вітраж» застосовано ефективні методи контролю та самоконтролю, зокрема: методи практичного контролю: виконання практичних завдань (виконуються під час самостійної роботи);

— методи практичного контролю: виконання клаузур (виконуються під час практичних занять);

— Екзаменаційний перегляд.

Форма організації контролю : індивідуальний контроль.

Види контролю: рубіжний і підсумковий.

Рубіжний контроль:

— 1 модуль екзаменаційний перегляд на 10 тижні.

Підсумковий контроль засвоєних знань здійснюється у формі екзаменаційного перегляду.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне я)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Дисциплінарна та організаційна відповідальність. Викладач несе відповідальність за координацію процесу занять, а також створення атмосфери, сприятливої до відвертої дискусії із студентами та пошуку необхідних питань з дисципліни. Особливу увагу викладач повинен приділити досягненню програмних результатів навчання дисципліни. В разі необхідності викладач має право на оновлення змісту навчальної дисципліни на основі інноваційних досягнень і сучасних практик у відповідній галузі, про що повинен попередити студентів. Особисті погляди викладача з тих чи інших питань не мають бути перешкодою для реалізації студентами процесу навчання.

Викладач повинен створити безпечні та комфортні умови для реалізації процесу навчання особам з особливими потребами здоров'я (в межах означеної аудиторії).

Міжособистісна відповідальність. У разі відрядження, хвороби тощо викладач має право перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з керівництвом та студентами.

ПРАВИЛА СТУДЕНТА

Під час занять студент повинен обов'язково вимкнути звук мобільних телефонів. За необхідності він має право на дозвіл вийти з аудиторії (окрім заліку або екзамену). Вітається власна думка з теми заняття, яка базується на аргументованій відповіді та доказах, зібраних під час практичних або самостійних занять.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTІ

Недопустимі пропуски занять без поважних причин (причини пропуску мають бути підтверджені необхідними документами або попередженням викладача). Недопустимі запізнення на заняття без поважної причини. Самостійне відпрацювання обраної теми з дисципліни «Художній вітраж» відбувається в разі відсутності студента на заняттях з будь-яких поважних причин.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Студенти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, у концептуальному рішенні проектної пропозиції тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю студент відсутній, він втрачає право отримати бали за екзаменаційний перегляд. Наступним кроком рубіжного контролю є отримання дозволу отримати додатковий час для підготовки до перегляду із вказаною датою перездачі завдань.

Корисні посилання: <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>

Положення про академічну доброчесність у Харківській державній академії дизайну і мистецтв <https://ksada.org/doc/polojennya-honesty-2020.pdf>

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

8 СЕМЕСТР

№ модуля	№ теми, завдання	Форма звітності	Макс. кількість рейтингових балів
М 1	Тема 1	<i>Виконання оригіналів.</i>	0–5
	Тема 2		0–20
	Тема 3		0-5
	Тема 4		0-5
			0-5
	Тема 5	<i>Поточний перегляд</i>	0–10

	Тема 6		0–35
	Тема 7		0–10
	Оформлення експозиції		0-5
Перегляд робіт			
Загальна кількість балів за семестр		Екзаменаційний перегляд	0–100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–40	0–60	
A+	40	60	Студент в повному обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, проявив креативне мислення при виконанні завдань, логічно обґрунтував послідовність виконання необхідних завдань, професійно виконав усі етапи завдання, додатково брав участь у доповіді конференції з обраної теми, або творчих конкурсах за фахом і отримав диплом.
A	38	59	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми. Графічна подача та фрагменти в матеріалі виконані акуратно, професійно, без помилок.
A-	35-36	55-56	Студент в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок.
B	33-35	49-54	Студент добре опанував обсяг матеріалу практичного та самостійного курсу, творчо та якісно виконав усі поставлені завдання, але при цьому робота має незначні недоліки.
C	30-32	45–49	Студент в цілому добре опанував матеріал практичного та самостійного курсу, творчо та якісно виконав більшість поставлених завдань, але виконана робота має суттєві недоліки.
D	25-29	39- 45	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (відсутність концепції, творчого підходу, неякісна графічна подача, неохайність, недотримання технологій виконання роботи, тощо).
E	24-25	36-38	Студент в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та самостійного курсу, вирішив в цілому основні поставлені завдання, але виконана робота має значні недоліки (відсутність концепції, творчого підходу, неякісна графічна подача, неохайність, недотримання технологій виконання роботи, тощо).
FX	14-23	21-36	Студент не впорався із головними задачами дисципліни, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчить незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для отримання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань дисципліни відповідно програми курсу і повторна перездача.
F	0-13	0-21	Пропуск рубіжного контролю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Радомський М.Т. Художній вітраж на сучасному етапі: художні, техніко-технологічні й функціональні новації у вітражному мистецтві. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжсвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного університету імені Івана Франка*. Дрогобич: Просвіт, 2015.- Вип.12 – С. 130-135.
2. Радомський М.Т. До питань термінології віражної справи. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв*[Текст] : зб. наук.праць / за ред.. Даниленка В. Я. – Х.: ХДАДМ, 2015. С. 37-41
3. Радомський М.Т. Харківська школа вітражу. *Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць*; Випуск 15; (Серія «Педагогічні науки»). Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава: ТОВ “Фірма “Техсервіс“, 2015. С. 263-267.
4. Грималюк Р. Вітражі Львова кінця XIX — початку XX ст. Львів: Інститут народознавства НАН України. 2004. 236 с.
5. Бірюльов Ю. О. Львівська сецесія: архітектура, декоративно-прикладне мистецтво, графіка, кн. живопис, скульптура: каталог виставки зі збірок Львова / Львів, картинна галерея / [Вступ. ст. та упорядник Ю. О. Бірюльов].— Львів : Б. в., 1986. — 96 с., іл.

Допоміжна

1. Tim Barringer. The Pre-Raphaelites. London, 1998.
2. Michel Gibson. Symbolismus. Köln, 2006. *Glass Review*. 1988-1989-1990.
3. Sigizmundas Šimkus (teksto autorius). Kazis Morkūnas: [Redaktorė I.Meciūnaite, men. redaktorius A.Augaitis-Vilnius]. — R. : Vagos, 1984. — 152 c.
5. Chartres Cathedral – Images of Medieval Art and Architecture Donati P Taddeo Gaddi- Firenze, 1966.
7. Neri Lusanna, E.Gaddi, Taddeo. Enciclopedia dell' Arte Medievale. 1995. GADDI.
8. Agnolo Ada Labriola — Dizionario Biografico degli Italiani — Volume 51 (1998)
9. Laurence de Finance: *Un patrimoine de lumière 1830–2000*.
10. Verrieres des Hauts de Seine, *Seine-Saint-Denis, Val-de-Marne*. Éditions du patrimoine
11. (Centre des monuments nationaux), Parizh 2003, ISBN 2-85822-781-0.
12. Michel Hérol: L’atelier parisien de Jacques Gruber.In:Monymental.Revue scientifique et technique des monuments historigues. n° 1, 2004, S. 50–55.
13. Romanesque and Gothik Franse : Art and Arhitecture, 230-390.
14. Bernhard Schütz, *Great Cathedrals*, 80-95.
15. McKean, Hugh F. The "Lost" Treasures of Louis Comfort Tiffany. Atglen, Pa.: Schiffer, 2002.

Інформаційни ресурси

1. Italian Muran Glass. URL: Labels <https://www.20thcenturyglass.com/glass.encyclopedia>
2. Window-wxx-depicting-digging-for-remains-of-st-gervais-and-St-Protais stained-glass. URL: <https://www.bridgemanimages.com/en/french-school/window-wxx-depicting-digging-for-remains-of-st-gervais-and-st-protais-stained-glass/stained-glass/asset/720522>
3. Glass and mirror. Home page Private Firm LOSK URL;<http://glass.losk.ua/>
4. Луїс Комфорт Тіффані URL: <http://www.visit-city.art>
5. File: Maestro di San Francesco,apparizioni,apparizione di Cristo ai discepoli sulla via de Emmamys.jpg <https://commons.wikimedia.org/wiki/>

6. File:Erfurt Barfüßerkirche Ferkirche-Franziskusfenster 1 Bestätigung Ordensregel.jpg
URL: <https://commons.wikimedia.org/wiki/>
7. The Miracles at Canterbury URL: <https://blogs.getty.edu/iris/the-miracles-at-canterbury/>
8. Wilton, Wiltshire - St Mary and St Nicholas Church - Stained Glass URL:
<http://www.astoft.co.uk/wiltonchurchstainedglass.html>
9. Historical Archive: Canterbury Cathedral stained glass URL: [https://www. Kornbluthphoto. com/CanterburyGlass.html](https://www.Kornbluthphoto.com/CanterburyGlass.html)
10. Scene from the 'Life of Martin', Chartres Cathedral (stained glass) URL: [https://www. bridgemanimages.com/en/ french-school/scene-from-the-life-of-st-martin-chartres- cathedral- stained-glass/stained-glass/asset/3100272](https://www.bridgemanimages.com/en/french-school/scene-from-the-life-of-st-martin-chartres-cathedral-stained-glass/stained-glass/asset/3100272)